

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14740381>

YANGI O‘ZBEKISTONDA FUQAROLARNING HUQUQ VA ERKINLIKLARI KAFOLATLANGANLIGI

Kurbanbayeva Zarnigor Muzaffar qizi

TDYU huzuridagi M.S.Vosiqova nomidagi akademik litsey talabasi

***Annotatsiya:** Mazkur maqola “Yangi O‘zbekistonda fuqarolarning huquq va erkinliklari kafolatlanganligi” mavzusini o‘rganadi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga asoslanib, fuqarolarning huquqlari va erkinliklari haqida yuridik asoslar tahlil qilinadi. Yangi O‘zbekistonda fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlash uchun amalga oshirilgan ijtimoiy-siyosiy islohotlar, qonunchilikdagi o‘zgarishlar va xalqaro huquqiy me‘yorlarga rioya etilishining ahamiyati muhokama qilinadi.*

***Kalit so‘zlar:** O‘zbekiston Respublikasi, Konstitutsiya, fuqarolik huquqlari, erkinliklar, yuridik kafolatlar, inson huquqlari, huquqiy himoya, ijtimoiy islohotlar, xalqaro huquq.*

Kirish, Mustaqil O‘zbekistonning rivojlanishi va xalqning farovonligini ta‘minlash borasida amalga oshirilgan islohotlarning markazida fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish masalasi turadi. Konstitutsiya — mamlakatning asosiy huquqiy hujjati bo‘lib, unda fuqarolarning huquqlari va erkinliklari kafolatlanganligi alohida ahamiyatga ega. Yangi O‘zbekiston davlatining konstitutsion va yuridik mexanizmlari orqali fuqarolarga taqdim etiladigan huquqiy kafolatlar yurtimizda huquqiy davlat va adolatli jamiyat qurishga intilishning amaliy ko‘rinishidir.

Fuqarolarning huquqlari va erkinliklari kafolati: O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining birinchi bobida davlatning asosiy prinsip va qadriyatlarini

ko'rsatilgan. Fuqarolarning huquqlari va erkinliklari davlat tomonidan himoya qilinadi, bu esa mamlakatda huquqiy tizimning rivojlanishining asosi hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 13-moddasida " O'zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko'ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmat va boshqa ajralmas huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi. Demokratik huquq va erkinliklar Konstitutsiya va qonunlar bilan himoya qilinadi" deya keltirilgan. Konstitutsiyaning 26-moddasida esa "Insonning sha'nini, shaxsiyatini va erkinligini himoya qilish davlatning asosiy vazifasidir" deb belgilangan. Bu moddalar orqali fuqarolarning o'z huquqlarini himoya qilish va adolatni ta'minlashda davlatning mas'uliyati ko'rsatilgan.

Shuningdek, Konstitutsiyaning 33- moddasida " Har kim fikrlash, so'z va e'tiqod erkinligi huquqiga ega. Har kim istalgan axborotni izlash, olish va tarqatish huquqiga ega..." deya keltirilgan. Bu yerda fuqarolarning fikr va so'z erkinligi, shuningdek, ommaviy axborot vositalarining faoliyatini mustahkamlash borasidagi yuridik kafolatlar ta'minlanadi va bu albatta fuqarolarimiz erkinliklari uchun davlat siyosatida alohida muhim o'rin egallaydi.

Fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlash, shubhasiz, faqat Konstitutsiya bilan chegaralanib qolmaydi. Davlat organlarining huquqiy faoliyatini yanada takomillashtirish, fuqarolarni huquqiy himoya qilish uchun qonunchilikda zaruriy o'zgarishlar kiritildi. 2021 yilda qabul qilingan "Inson huquqlari bo'yicha davlat siyosati" konsepsiyasi, shuningdek, "Fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilishda sud tizimini takomillashtirish"ga qaratilgan islohotlar bu boradagi ijobiy o'zgarishlarning dalilidir.

Konstitutsiyaning 109-moddasida "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti inson huquqlarini himoya qilishni o'zining asosiy vazifasi deb biladi" degan prinsip ko'rsatilgan. Prezidentning bu sohadagi faoliyati, shuningdek, inson huquqlari bo'yicha davlat organlari bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan harakatlar huquqiy kafolatlarni mustahkamlashga qaratilgan. Bu kafolatlarga Prezidentimizning ushbu

soʻzlari yaqqol dalil boʻloladi: “Xalq davlat idoralari uchun emas, davlat idoralari xalq uchun xizmat qiladi”! Oʻzbekistonning xalqaro huquq normalariga mos ravishda, fuqarolarning huquqlari taʼminlanishi uchun davlat organlari, shu jumladan, sudlar va prokuratura, tizimni kuchaytirishga eʼtibor qaratmoqda. Xalqaro huquq hamda Oʻzbekiston Respublikasi ratifikatsiya qilgan huquqiy konvensiyalar asosida, fuqarolarga nisbatan har qanday beqarorlik, kamsitish yoki huquq buzilishlariga qarshi qatʼiy choralar koʻrilmogʻda.

Fuqarolar uchun erkinliklar va ijtimoiy kafolatlar: Yangi Oʻzbekistonda fuqarolar uchun nafaqat siyosiy va fuqarolik erkinliklari, balki ijtimoiy, iqtisodiy huquqlar ham kafolatlangan. Konstitutsiyaning 42-moddasida “Har kim mehnat qilish huquqiga ega” deb belgilanadi. Ushbu modda, fuqarolarni iqtisodiy erkinliklarini taʼminlashda muhim ahamiyatga ega boʻlib, aholining ijtimoiy himoyasi va turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa: Yangi Oʻzbekistonda fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlash uchun amalga oshirilgan ijtimoiy va siyosiy islohotlar, shubhasiz, mamlakatda huquqiy davlat qurish yoʻlida muhim qadamdir. Konstitutsiyada koʻrsatilgan huquqlar va erkinliklar faqat yuridik jihatdan kafolatlanib qolmay, balki amaliyotda ham samarali qoʻllanilishi zarur. Oʻzbekistonning xalqaro huquq meʼyorlariga mos ravishda amalga oshirilgan islohotlar fuqarolarga huquqiy himoya, tenglik va erkinliklarni taʼminlashda mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: O‘zbekiston hukumati nashriyoti, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasida inson huquqlarini ta’minlash siyosati: Konsepsiya va reja. — Toshkent, 2021.
3. Erkin, B. Fuqarolik huquqlari va erkinliklari: nazariy va amaliy jihatlar. — Toshkent: Huquq, 2022.
4. Nematov, B. O‘zbekiston Respublikasi konstitutsiyaviy huquqining nazariy asoslari. — Toshkent: Sharq, 2023.
5. Xalqaro huquq va uning O‘zbekistondagi qo‘llanilishi. — Toshkent: O‘zbekiston davlat huquqshunoslik instituti, 2020.